

T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
MALİ SUÇLARI ARAŞTIRMA KURULU BAŞKANLIĞI

**KÂR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA
BAĞIŞTA BULUNANLARA YÖNELİK
TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUİSTİMALİNİN
ÖNLENMESİNE YÖNELİK REHBER**

2021

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. TERÖRİZMİN FİNANS KAYNAKLARI	3
2. TERÖRİZMİN FİNANSMANIYLA MÜCADELE	4
2.1. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER	4
Birleşmiş Milletler (BM) Nezdinde Yapılan Düzenlemeler	4
Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force –FATF) Standartları	5
2.2. ULUSAL DÜZENLEMELER	6
Dernek ve Vakıflar Mevzuatı	6
4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	6
2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu	7
5737 Sayılı Vakıflar Kanunu	7
5253 sayılı Dernekler Kanunu	7
3. Bağışçılara yönelik öneriler	9
7. SONUÇ	13

GİRİŞ

Devletlerin bir fonksiyonu olarak kabul edilen sosyal refahın sağlanması hususunda diğer kuruluşların da faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Bunlardan birisi olan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar; yardım amacıyla, dini, kültürel, eğitim, sosyal amaçlar veya yardımlaşma gibi amaçlarla ya da diğer türlerdeki “hayır işlerini” gerçekleştirmek için fon toplama veya dağıtma işi ile uğraşan bir tüzel kişi, oluşum veya kurum olarak tanımlanmıştır. Bu kuruluşlar küreselleşme ve liberalizmin hâkim olduğu günümüz dünyasında gittikçe artan oranda sosyal refahın temin edilmesine katkıda bulunmakta, dünya ekonomisi, ulusal ekonomiler ve sosyal sistem üzerinde çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu yönüyle kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, devleti tamamlayan bir sektör olarak devletler tarafından desteklenmekte, nitelik ve nicelik itibarıyla gittikçe gelişmektedir.

Milyonlarca insana sayısız yardımda bulunan ve canlı bir sektör olan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, teröristler ve terör örgütleri tarafından, ihtiyaç duyulan fonların sağlanması, transfer edilmesi, lojistik destek sağlanması ve terör faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla kötüye kullanılmakta ve sömürülebilmektedir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların bu şekilde kötüye kullanımı, sadece terör faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda bu kuruluşlara bağlı bulunan kişilerin güvenini zedelemekte ve anılan kuruluşların imajlarına yönelik olarak da ciddi bir tehdit ortaya çıkarmaktadır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, çeşitli sebeplerle teröristlerin suiistimali açısından hedef haline gelmektedir. Bu kuruluşların kamuoyundaki güvenilir imajı hedef haline gelmesindeki en önemli sebeplerden biridir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların ciddi miktarlardaki fon kaynakları ve çatışma bölgelerine erişim şansı ve yoğun olarak bu bölgelerde faaliyetlerde bulunmaları, teröristlerin hedefi haline gelmelerindeki ana nedenlerdendir. Ayrıca birçok kâr amacı gütmeyen kuruluş faaliyet alanlarıyla bağlantılı olarak ulusal ve uluslararası faaliyetlerde bulunabilmekte ve bu amaçlarla kolayca finansal işlemler gerçekleştirebilmektedir. Bu küresel faaliyet ağı da teröristler için oldukça cazip bir ortam oluşturmaktadır.

Bu nedenle, kamu sektörü, özel sektör ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi, kâr amacı gütmeyen kuruluşların terör amacıyla kötüye kullanılmasının engellenmesi ve bu konudaki farkındalığın artırılması terörizmin finansmanı ile mücadele açısından büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde faaliyette bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşlara sunulan rehberlik çalışmalarının yanısıra bağışta bulunan kişilere yönelik farkındalık artırıcı ve sorumluluklarının bilerek yardım faaliyetlerinde bulunmaları önem arz etmektedir. Bu kapsamda işbu rehber bağışçıların da terör ve terörizmin finansmanı ile ilgili konularda bilgilendirilmeleri ve konuya karşı duyarlılıklarının ve farkındalıklarının artırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Rehberde öncelikle terörizmin finansmanı ile ilgili genel bilgilerin yanı sıra anılan suçla mücadeleye ilişkin ulusal mevzuat ve uluslararası düzenlemeler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra ise bağışçıların alabileceği tedbirlere ilişkin öneriler yer almaktadır.

1. TERÖRİZMİN FİNANS KAYNAKLARI

Terörizmin amacı, bir topluluğun gözünü korkutmak veya bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak olarak tarif edilmiştir. Terör örgütlerinin amaç ve stratejileri farklılık gösterse de genel olarak faaliyetlerini geniş bir alana yaydıkları ve faaliyetlerinin finansmanı için de organizasyonun büyüklüğü ve faaliyet alanının genişliği ile doğru orantılı olarak çeşitli girişimlerde buldukları bilinmektedir.

Her ne kadar teröristlerin ve terör örgütlerinin temel amacı gelir elde etmek olmasa da faaliyetlerini yürütmek için finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle; terör örgütleri yeterli finansal kaynak elde etmek ve bu kaynakları kamu otoritelerinin dikkatini çekmeden terör faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla kullanmak isterler. Terörizmin finansmanı ile mücadele ise; terör örgütlerinin finansman kaynaklarını kurutmak, aklamayı önlemek ve terör örgütü veya teröristlere fon gönderme araç ve yollarını engellemeyi kapsamaktadır.

Terör örgütleri fon elde etmek amacıyla kimi zaman yasal olmayan faaliyetlerden elde edilen kaynakları ve dış destekli yardımları (terörü destekleme ve terör eylemlerini yönlendirme) kimi zaman da yasal çerçevede faaliyette bulunan kuruluşları ve kâr amacı gütmeyen kuruluşları kullanmaktadırlar. Bazen de sistemi tamamen kötüye kullanarak kanun uygulama birimlerinin dikkatini çekmeden transfer işlemleri yapabilmek amacıyla göstermelik kuruluşlar kurmaktadırlar.

Yasa dışı faaliyetler arasında **yasa dışı uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, sigara ve diğer malların kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, haraç toplama, sahtecilik** gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Yasal görünümlü faaliyetlerde ise **ticari işletmelerin kullanılması, görsel ve basılı yayın organlarının kullanılması, aidat ve bağış toplanması, sosyal etkinliklerde** bulunulması ve bu rehberin odak noktası olan kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması suretiyle sağlanan kaynaklar ön plana çıkmaktadır.

2. TERÖRİZMİN FİNANSMANIYLA MÜCADELE

Terörizmin finansmanı ile mücadelede; terör örgütlerinin yasal ve yasa dışı finansman kaynaklarının ortadan kaldırılması, aklamının önlenmesi ve terör örgütü veya teröristlere çeşitli araç ve yöntemlerle fon gönderilmesinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, uluslararası alanda pek çok girişimde bulunulmuş ve ülkelerin olabilecek en yüksek düzeyde iş birliğinde bulunmaları yönünde tavsiyeler geliştirilmiştir. Bu kapsamda başta Birleşmiş Milletler ve Mali Eylem Görev Gücü(FATF) olmak üzere birçok uluslararası kurum ve kuruluş mücadeleye yönelik düzenlemeler ve politikalar belirlemiştir.

2.1. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (BM) NEZDİNDE YAPILAN DÜZENLEMELER

Birleşmiş Milletler nezdinde terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik kabul edilen sözleşmeler şunlardır;

- ❖ Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Sözleşmesi)
- ❖ Sınıraşan Organize Suçlara Karşı BM Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi)
- ❖ BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi (Merida Sözleşmesi)
- ❖ BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (Newyork Sözleşmesi)
- ❖ BM Güvenlik Konseyi (BMGK) Kararları

Ülkeler BM şartının V. ve VII bölümü çerçevesinde BMGK kararlarına uymakla yükümlüdür.

BM'nin yukarıda ele alınan sözleşmelerin yanı sıra BMGK'nin terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik tüm üye ülkeleri bağlayıcı nitelikte kararları da bulunmaktadır. Bu kararlardan başlıcaları şunlardır:

- 1267/1989 ve 2253 sayılı Kararlar ile DEAŞ ve EL-Kaide ile iltisaklı kişi, kuruluş veya organizasyonlara ait finansal varlıkların gecikmeden dondurulması dâhil çeşitli tedbirler alınmasını öngörmektedir.
- 1988 sayılı Karar, Taliban'a müzahir kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlıklarının dondurulması dâhil çeşitli tedbirler alınmasını öngörmektedir.
- 1373 sayılı BMGK Kararı ise terörizmin finansmanının suç olarak düzenlenmesi, terörist gruplara her türlü desteğin yasaklanması, terörist malvarlıklarının dondurulması, uluslararası iş birliği ve bilgi değişimine ilişkin hükümleri içermektedir. Bu karar ile ülkeler uluslararası iş birliği çerçevesinde diğer ülkelerdeki kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlıklarının dondurulması talebinde bulunabilmektedirler.
- 2170 ve 2178 sayılı Kararlar ile DAEŞ ve El-Nusra ile ilgili tehditlerin raporlanması, bu örgütlere yönelik malvarlıklarının dondurulması, seyahat yasağı ve silah satışının engellenmesi ve terörist savaşçılara yönelik gerekli önlemlerin alınması hükme bağlanmıştır.

MALİ EYLEM GÖREV GÜCÜ (FINANCIAL ACTION TASK FORCE -FATF) STANDARTLARI

Mali Eylem Görev Gücü ya da FATF, 1989 yılında G-7 ülkeleri tarafından OECD bünyesinde Paris'te kurulmuş, Türkiye 1991 yılında kuruluşun üyesi olmuştur. Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda ulusal hukuk sistemlerinin geliştirilmesi, mevzuatların uyumlaştırılması, finansal sistemin rolünün güçlendirilmesi ve üye ülkeler arasında sürekli iş birliğinin tesis edilmesi amacıyla geliştirilmiş 40 tavsiyesi bulunmaktadır.

Bu tavsiyeler arasında yer alan 8 nolu tavsiyede kâr amacı gütmeyen kuruluşlar (KAGK) ele alınmış bu anlamda kâr amacı gütmeyen kuruluşların özellikle istismara açık olduğu ve ülkelerin;

- Terörist örgütler tarafından yasal kuruluş görüntüsü verilerek,
- Varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dâhil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak,

- Yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere aktarılmasını gizleyerek veya saklayarak,

kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri alması hükme bağlanmıştır.

BM ve FATF'ın yanı sıra Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu, Avrupa Birliği (2015/849/EU ve 2018/843 sayılı Direktif ve 2015/847 sayılı Tüzük), Avrupa Konseyi (141 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 198 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Araştırılması, Zaptı ve Müsaderesi ile Terörizmin Finansmanı Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Karadeniz Ekonomik İşbirliği, Basel Bankacılık Denetimi Komitesi, Egmont Grubu ve Wolfsberg Grubu tarafından da terörizmin finansmanı ile mücadeleyle yönelik çalışmalar yapılmış; ülkeler tarafından uyulması zorunlu tutulan veya tavsiye edilen tedbirler öngörülmüştür.

2.2. ULUSAL DÜZENLEMELER

DERNEK VE VAKIFLAR MEVZUATI

Ülkemizde dernek ve vakıfları kapsayan ve iyi düzenlenmiş bir kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörü bulunmaktadır. Hem dernekler hem de vakıflar kayıt sistemine tabi olup; vakıflar 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na, dernekler ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre kurulmakta, denetlenmekte ve faaliyette bulunmaktadır. Bununla birlikte Anayasa'da, 4721 sayılı Medeni Kanun'da, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununda da sektörle ilgili düzenlemeler bulunmaktadır.

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU

24607 sayılı ve 8.12.2001 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu'nun 56ncı ve 100üncü maddeleri arasında dernekler, 100 ve 117inci maddeleri arasında ise vakıflar düzenlenmiştir.

Medeni Kanun kapsamında derneklerin kuruluşu, üyelik, organlarının oluşumu, derneklerin sona ermesi gibi genel çerçeveyi çizen düzenlemeler yapılmıştır. Vakıflar için ise yine kuruluş süreci, vakfın örgütlenmesi, sona ermesi ve faaliyetten geçici alıkoyma hususları düzenlenmiştir.

2860 SAYILI YARDIM TOPLAMA KANUNU

18088 sayılı ve 25.6.1983 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Yardım Toplama Kanunu’nun amacı yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşları ve bunların hangi amaçla yardım toplayabileceklerini belirlemek, yardımın toplanmasına, kullanılmasına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kanunun 3 üncü maddesi kapsamında yardım toplayabilecek olanlar arasında dernek ve vakıflar da sayılmış ve bu kuruluşların yardım toplama faaliyetlerinde uyacakları usul ve esaslar talimatlandırılmıştır.

5737 SAYILI VAKIFLAR KANUNU

26800 sayılı ve 20.2.2008 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Vakıflar Kanunu, vakıfların yönetimi, faaliyetleri ve denetimi, yurt içi ve yurt dışındaki taşınır ve taşınmaz vakıf kültür varlıklarının tescili, muhafazası, onarımı ve yaşatılması, vakıf varlıklarının ekonomik şekilde işletilmesi ve değerlendirilmesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Vakıfların uluslararası faaliyetleri, muhasebe kayıtları ile ilgili hususlar, beyanname verme yükümlülüğü ve denetimi Kanun kapsamında ele alınmıştır.

27.09.2008 tarihli ve 27010 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ‘Vakıflar Yönetmeliği’ ise 5737 sayılı Vakıflar Kanunu’na dayanılarak hazırlanmıştır.

5253 SAYILI DERNEKLER KANUNU

25649 sayılı ve 23.11.2004 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun amacı dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir.

25772 sayılı ve 31.03.2005 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Dernekler Yönetmeliği ise 5253 sayılı 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili hükümleri, 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile 2/1/2003 tarihli ve 4778 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunun 36 ncı, 10/7/2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 263 üncü ve 508 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır. Yönetmelik; vakıfların bazı işlemleri ile dernekler ve dernek şube veya temsilciliklerin, federasyonlar ve konfederasyonların, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin kuruluşu, genel kurul toplantıları, uluslararası faaliyetleri, yükümlülükleri, izne tabi faaliyetleri, lokal açmaları, sandık kurmaları ve diğer hususlar ile ilgili iş ve işlemlerini kapsamaktadır.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü düzenleyen diğer Kanun ve Yönetmelikler ise şu şekildedir;

- 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun,
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu,
- 1606 sayılı Bazı Dernek ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanun,
- İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçileri Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 22.09.2004 Sayısı: 25591),
- Yardım Toplama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 27.12.1999 Sayısı: 23919),
- Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri Teşekküllere Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Bütçelerinden Yardım Yapılması Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi: 17.07.2006 Sayısı: 26231),
- Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği (Resmi Gazete Tarihi: 08.07.2005 Sayısı: 25869).

3. BAĞIŞÇILARA YÖNELİK ÖNERİLER

Sektörü düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşları, kâr amacı gütmeyen kuruluşların temsilcileri, bunların finansal işlemlerini gerçekleştiren kuruluşların dikkat etmesi gereken hususların yanı sıra dernek veya vakıflara bağışta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin de işbu Rehberde konu edilen risklerin varlığından haberdar olmaları ve sektöre yapacakları ayni ve nakdi yardımlarda bu hususları göz önünde bulundurmaları önem taşımaktadır.

Risklerin tanımlanması ve metotlar bölümünde belirtildiği üzere bazı kişiler çoğu zaman verdikleri paraların terör örgütlerine aktarılacağını bilmemekte, kâr amacı gütmeyen kuruluşun açıkladığı yasal amacı çerçevesinde kullanılacağını düşünerek bağışta bulunmaktadır. Doğası gereği sektörle ilgili tüm bilgilere erişim sağlayamayacak olan bağışçılar, ülkemizdeki sistem dâhilinde birkaç önemli bilgiye ulaşma imkânına sahiptir, örneğin;

- Sivil toplum faaliyetlerine katkıda bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler dernek üyeliği, kurucu üyeliği ve organ üyeliği gibi çeşitli görevlerde bulunabilmektedir. Fakat bazı durumlarda kişilerin bilgisi dâhilinde olmadan bazı derneklerin üyesi, kurucu üyesi ve organ üyeliği kaydının olduğu görülmektedir. Sektördeki şeffaflığı arttırmak adına bu bilgiler de E-Devlet portalında İçişleri Bakanlığı tarafından sunulan “Dernek Kurucu Üyeliği ve Dernek Organ Üyeliği” hizmeti üzerinden sorgulanabilmekte ve vatandaşlar, bilgileri dâhilinde olmayan üyelikler için gerekli hukuki işlemlerin yapılması konusunda adli ve idari mercilere başvurabilmektedirler.
- Terörist unsurların kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörünü suiistimal riskleri ve metotları bölümünde görüldüğü üzere sahte kuruluşlar aracılığıyla ve hayır faaliyeti kisvesi altında, terörist bir kuruluş ya da bireye destek vermek için fon sağlanması da kullanılan yöntemlerden biridir. Ülkemizde bunun önüne geçmek için birkaç mekanizma mevcuttur. Örneğin Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde ve Vakıflar Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde dernek ve vakıflara dair önemli ölçüde bilgi halka açık ve kolayca ulaşılabilir şekilde sunulmuştur.

- Türkiye’de faaliyet gösteren her bir derneğin ismi, faaliyet alanı, faaliyet gösterdiği il ve ilçe bilgilerine açık erişim mevcuttur.

<https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarina-gore-dernekler>

Vakıflar Genel Müdürlüğü resmi web sitesinde ‘Vakıf Sorgulama’ bölümünde bütün burs veren vakıflar, cemaat vakıfları, mülhak vakıflar, yabancı vakıflar ve yeni vakıfların adı, adresi ve iletişim bilgileri, faaliyet gösterdiği il ve ilçe liste halinde sunulmuştur. <https://www.vgm.gov.tr/vakif-sorgulama/vakif-sorgulama?Page=1>

Böylece kâr amacı gütmeyen kuruluşlar sektörümüzde gerçek veya sahte kuruluşların ayırt edilebilmesi için birçok bilgi kaynağı mevcuttur.

- 2860 sayılı Yardım Toplama Kanununa göre; derneklerin, vakıfların ve gerçek kişilerin yardım toplayabilmesi için, ilgili Valilik veya Kaymakamlıktan yardım toplama izni almaları zorunludur (İzinsiz yardım toplama yetkisi verilen dernek ve vakıfların listesi, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün internet sayfasında yayımlanmaktadır. <https://www.siviltoplum.gov.tr/izin-almadan-yardim-toplama-hakkina-sahip-kuruluslar>).

- Yardım toplama iznini veren makam tarafından, yardım toplama faaliyetinde dernek ve vakıflar tarafından görevlendirilecek kişilere, faaliyetin konusu ve süresini de belirten fotoğraflı bir kimlik belgesi verilir. Yardım toplama faaliyetinde, müteselsil ve sıra numarası taşıyan cilt şeklindeki makbuzlar kullanılır. Bu makbuzlar, dernekler ve vakıfların bağış kabulünde kullandıkları alındı belgelerinden veya bağış makbuzundan ayrı olarak bastırılır. Makbuzların asıl ve koçanlarında; gerçek kişilerce bastırılması halinde sorumlu kurul üyelerinden en az ikisinin ad, soyad ve adresleri; dernek ve vakıflarca bastırılması halinde bu kuruluşların adı, varsa kısa adı, adresi, hangi amaçla yardım toplandığı, izin veren makam, verilen iznin tarih ve sayısı ile iznin başlangıç ve bitiş tarihine ait bilgiler bulunur. Eşya piyangosu düzenlenerek yardım toplanması halinde bastırılacak biletlerle, kültürel gösteriler ve sergiler, spor gösterileri, gezi ve eğlenceler düzenlemek suretiyle yardım toplanması hallerinde bastırılacak bilet ve davetiyelerde de yardım toplama makbuzlarında yazılması gereken bilgilerin bulunması, ayrıca rakam ve yazı ile olmak üzere bilet ve davetiye bedellerinin gösterilmesi zorunludur. Yardım toplanmasına izin veren makamın uygun görmesi

halinde üzerinde rakam ve yazı ile yardım miktarı belirtilmiş maktu makbuzlar da bastırılabilir. Bu makbuzlarda söz konusu bilgilerin bulunması zorunludur. Kişiler derneklere ve vakıflara bağış veya yardımda bulunmaya zorlanamaz. Bu yükümlülükler uyulmaması halinde ilgili kişiler hakkında adli ve idari işlemler uygulanmaktadır. Ülkemizde E-Devlet üzerinden İçişleri Bakanlığı'nın sunduğu "Yardım Toplama Yetkisi Sorgulama" hizmeti sunulmakta ve olası bağışçıların kontrolü temin edilmektedir. Yine yardım toplama iş ve işlemleri ile ilgili ayrıntılı bilgiye valilikler bünyesinde bulunan il sivil toplumla ilişkiler müdürlüklerinden ulaşılabilmektedir. Yardım toplama faaliyeti kapsamında bazı ayrıcalıklara sahip olan kamu yararına çalışan derneklere ilişkin bilgiler de resmi web sitesinde güncel şekilde tutulmakta ve kurumun adı ile faaliyet gösterdiği il gibi bilgiler listeler halinde yayınlanmaktadır. (<https://www.siviltoplum.gov.tr/kamu-yararına-calisan-dernekler>)

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 21 inci maddesine göre derneklerin yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı veya nakdi yardım alması veya yurt dışına yardım yapmaları, mülki idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla mümkündür. Yurt dışından alınan nakdi yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur. Dernekler Kanunu'nun 11 inci maddesi uyarınca; bağışlar, derneklerin banka hesaplarına para yatırmak veya ilgili dernek tarafından adına yetki belgesi düzenlenen kişinin, bağış yapan kişiye alındı belgesi vermesi şeklinde yapılır. Bağışların bankalar aracılığı ile yapılması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özetleri alındı belgesi yerine geçer. Alındı belgelerinin cilt, seri ve sıra numaraları, bu belgeleri basan basımevleri tarafından il sivil toplumla ilişkiler müdürlüklerine veya ilçe sivil toplumla ilişkiler şefliklerine bildirilmektedir. Derneklerin banka hesaplarına gönderilenler hariç olmak üzere, derneklerin alındı belgeleri dışındaki belgeler ile gelir toplaması usulsüzdür. Ayrıca, dernekler alındı belgeleri ile yalnızca bağış kabul edebilirler, yardım toplama faaliyetlerinde söz konusu alındı belgelerini kullanamazlar.

Diğer taraftan, derneklere yapılan bağışların ve üye aidatlarının tahsilinde kullanılan alındı belgeleri fiziksel ortamın yanında, İçişleri Bakanlığının 2020/20 sayılı Genelgesi ile elektronik ortamda da kolay ve güvenli bir şekilde kullanılabilir. "**e-Alındı Belgesi**" adıyla Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) içerisinde derneklerin hizmetine sunulmuştur. Uygulamayla yönetim kurulu

tarafından e-alındı belgesi düzenleme yetkisi verilen kişiler, derneğe üye aidatını ödemek veya bağışta bulunmak isteyen kişilerin ad-soyad, TCKN, cep telefonu, varsa e-posta adres bilgilerini DERBİS'e girerek e-alındı belgesini düzenleyebilmektedirler. Düzenlenen e-Alındı Belgesi SMS ve e-posta yoluyla bağışçıya gönderilmektedir. Gönderilen e-alındı belgesinin doğruluğu, belgenin sağ üst köşesinde bulunan kare kodu ya da belgenin en alt satırında bulunan doğrulama kodu ile <https://www.siviltoplum.gov.tr/e-Alindi-Belgesi-Sorgulama> adresinden kontrol edilebilmektedir.

- Vakıflar içinde de benzer bir uygulama söz konusu olup 5735 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 25inci maddesine göre yurt dışından alınan veya yurt dışına yapılan nakdi yardımlar banka aracılığı ile olur ve sonuç Vakıflar Genel Müdürlüğüne bildirilir. Aynı maddeye göre vakıflar yurt içindeki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdi bağış alabilirler. Vakıflar Yönetmeliği'nin 51inci maddesinde vakıfların tutması gereken defterler arasında bağış makbuzu kayıt defteri de sayılmış ve 52inci maddede vakıfların kullanacakları bağış makbuzlarını Vakıflar Genel Müdürlüğünden temin edeceği hükme bağlanmıştır. Benzer şekilde bankalar aracılığıyla ve Genel Müdürlükten temin edilen bağış makbuzları dışındaki belgelerle gelir toplanamaz, bu gelir elde etme usulsüzdür.

Dernek veya vakıflara bağışta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin sektöre yapacakları aynı ve nakdi yardımlarda bu hususları göz önünde bulundurmaları ve burada sunulan bilgilerin aksi bir durumla karşılaştıklarında ilgili kamu kurumlarına ihbar ve şikâyetle bulunmaları gerekmektedir.

7. SONUÇ

Türkiye uzun yıllardır birçok terör örgütüyle mücadele etmekte; hem doğrudan bir hedef olarak terör tehdidine maruz kalmakta, hem de çatışmaların yoğun olduğu bölgelere yakınlığı nedeniyle dolaylı olarak terörden etkilenmektedir. Rehberin genelinde de bahsedildiği üzere hem ülke sınırları içerisinde bulunan hem de coğrafi konumumuz gereği maruz kaldığımız terör örgütleri, faaliyetlerini yürütmek için fon toplamayı amaçlamaktadır.

Bu minvalde terörizmin finansmanı ile mücadele ülkemizin gündeminde önemli bir yer tutmakta ve bu süreçte MASAK başat aktörlerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Nasıl terör örgütleri gelişen teknoloji ve mobilite ile yeni finans kaynakları arayışlarını sürdürmekteyse MASAK da terörizmin finansmanı ile mücadelede kendine yeni ufuklar açmayı hedeflemektedir. Terörle mücadele eden her bir birimle yakın iş birliğinin yanı sıra uluslararası düzenlemeler ve işbirlikleri önem atfedilen alanlar olarak MASAK'ın gündeminde yer almaktadır.

Terörizmin diğer finans kaynaklarına dair birçok ülke daha geniş ve kapsamlı bilgilere sahip olup, bu alanlarda alınan önlemlerin etkililiği ve caydırıcılığı daha yüksek seviyededir. Kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanı amacıyla suiistimali hususu ise görece yakın zamanda uluslararası güvenlik gündeminde önemli bir noktaya gelmiştir. Bu nedenle sektörün suiistimali hususunda farkındalığın artırılması, en iyi uygulama örneklerinin geliştirilmesi ve en nihayetinde suiistimalin azaltılması için çalışmalara devam edilmesi zaruridir. Sektörü düzenleme ve denetleme yetkisine sahip kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra Türkiye'de faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen kuruluşların temsilcileri ile dernek veya vakıflara bağlıta bulunmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin farkındalığının artırılması sektörün suiistimalinin önlenmesindeki en etkili önlemlerden biri olacaktır.

İlki 2009 yılında yayınlanan bu Rehberin, sektöre yönelik risk analiziyle paralel şekilde güncellenmesi ve sektörün yürüttüğü hayır işlerinin kamu desteğiyle şeffaf ve güvenilir kalmasının sağlanması en öncelikli amaçlarımız arasında yerini almıştır.